

“Amb el plàstic hem de seguir l'ordre de les 3 “R”: reduir, reutilitzar i, com a darrer recurs, reciclar”

ALMUDENA MONTAÑO INDIA

Es calcula que actualment unes 1.500 tones de plàstics suren pel mar Mediterrani, o el que és el mateix, 150.000 trossets de plàstics en cada quilòmetre quadrat de mar. Aquesta és una de les conclusions que ha extret Luis Francisco Ruiz-Orejón amb la seva tesi doctoral “Residus plàstics flotants en el Mediterrani Central i Occidental: estat actual i la seva percepció social”, que ha realitzat al Centre d'Estudis Avançats de Blanes (CEAB). Ruiz-Orejón (Ciudad Real, 1986) va estudiar Ciències del Mar i Ciències Ambientals a la Universitat de Cadis, va continuar amb el màster de Biodiversitat a la Universitat de Barcelona i el doctorat a la Politècnica de Catalunya. La tesi doctoral li ha permès descobrir Blanes, un poble del qual s'ha enamorat i on resideix des de fa quatre anys. Compagina els projectes d'investigació amb la col·laboració en revistes especialitzades i programes de televisió, on informa de la problemàtica que genera l'abocament de residus plàstics als mars i oceans.

Quines són les principals conclusions que ha tret de la seva tesi doctoral?

Que hem trobat més plàstic prop de les costes de les localitats més densament poblades, sobretot prop de les costes d'Eivissa i de la Serra Tramuntana de Mallorca, a la part de l'estret d'Otranto a Itàlia i a alguns punts del golf de Corint de Grècia. Hem fet un monitoratge pel Mediterrani central i occidental dins del projecte NIXE III, d'on hem extret 140 mostres del Mediterrani en tres grans campanyes i hem analitzat les mostres al CEAB.

Quina concentració de residus plàstics arriba al mar cada any?

Al Mediterrani, unes 1.500 tones i es calcula que a nivell mundial cada any arriben al mar aproximadament entre 5 i 13 milions

de tones de residus plàstics. Actualment hi ha més de 5 bilions de partícules de plàstic surant al mar. És molt de plàstic!

Quines són les conseqüències de l'acumulació dels residus plàstics?

Afecten de forma directa moltes aus i organismes marins. Per exemple, el fet que hi hagi plàstics a l'ecosistema dels coralls incrementa el 20% la possibilitat que adquireixin malalties. Molts peixos, tortugues i aus marines poden confondre el microplàstic amb el seu aliment, els obstrueix el tracte digestiu i els causa la mort. També els enreda i els limita el moviment. Fins i tot el zooplàncton, que intervé en la cadena tròfica de tots aquests animals marins, també ingereix plàstic.

«En el projecte Plàstic 0, hi han participat escoles de Blanes, Calella i Pineda»

I com afecta a les persones?

Els plàstics poden entrar en la nostra cadena alimentària i potencialment podrien afectar la nostra salut. Molts contenen additius que tenen efectes cancerígens i hormonal, tot i que encara s'estan estudiant aquests efectes. S'estima que hi ha més de 6.000 tipus de plàstics. Tenim plàstic a tot arreu! Fins i tot estan a molts cosmètics exfoliants i pastes de dents blanquejants! Per saber si en tenen, hem de comprovar que un dels ingredients, normalment el segon o el tercer, sigui “polyethylene”.

Un altre projecte que coordina des del CEAB és Plàstic 0. En què consisteix?

Amb l'ajuda d'un grup de voluntaris, majoritàriament escolars, però també tercera edat i entitats cíviqes. Fa tres anys que realitzem el mostreig a la sorra de diferents platges i ecosistemes

costers. Els voluntaris segueixen un protocol científic per conèixer la concentració de plàstic a la platja. Recullen mostres de la capa més superficial fent quadrants de 50 x 50 cm i traslladen les mostres a les aules per analitzar-les. No és una campanya de neteja. Plàstic 0, el coordinem al CEAB la Gemma Agell i jo, i la Maria Vicioso de l'Institut de Ciències del Mar (ICM), amb l'ajuda de diversos col·laboradors i pertany a la plataforma de participació ciutadana Observadors del Mar. Durant el curs escolar 2018-2019 han participat 43 centres educatius i 2.747 alumnes de Catalunya, Eivissa, Formentera, Mallorca i Alacant. A la Selva i al Maresme han treballat set escoles, cinc de Blanes, una de Calella i una de Pineda.

Què podem fer a nivell particular per evitar aquesta acumulació de residus plàstics?

Seleccionar productes que continguin menys plàstics. Per exemple, triar iogurts amb envasos de vidre o altres materials. No sempre és fàcil, però és una forma immediata per reduir-lo. Amb el plàstic, hem de seguir l'ordre de les 3 R: reduir, reutilitzar i, com a darrer recurs, reciclar. Que no se'm mal interpreti, hem de reciclar, però és prioritari reduir el nostre consum.

Trobeu implicació institucional?

Les empreses i governs internacionals, autonòmics i locals fan petits avenços, però no són suficients... Haurien d'implicar-se molt més! De fet, la producció de plàstic anual segueix augmentant. Des del 1950, quan va començar la producció massiva de plàstics, se n'han fabricat 8.300 milions de tones. Només s'ha estabilitzat en períodes de crisi econòmica. En el 2015 es van produir aproximadament 410 milions de tones de plàstic. Al 2019 estarem al voltant dels 500 milions de tones. Pràcticament

Luis Francisco Ruiz-Orejón dirigeix els treballs de recerca de plàstic. Foto: Almudena Montaña

tot el que utilitzem avui dia té un component de plàstic, des del menjar fins a la roba.

D'on prové el plàstic que trobeu a les costes?

Arriben als ecosistemes marins majoritàriament a través d'abocaments a les platges, rius, clavagueres, a través de l'aire. Una petita part és material que cau del transport per vaixell i de les xarxes d'activitats pesqueres...

«Les empreses i governs internacionals, autonòmics i locals fan petits avenços, però no són suficients»

Quins plàstics heu trobat a la platja?

El que més hem trobat són burlles, seguit de fragments d'emballatge de bosses de patates o cara-

mels, entre d'altres. Ah! També hem trobat fragments rígids de plàstic de les antigues carcasses de focs d'artifici i d'altres objectes.

A Blanes?

Sí. Si bé fa un parell d'anys l'Ajuntament de Blanes va preveure la mesura de prohibir les carcasses de plàstic a les piròtècnies que participen al Concurs de Focs d'Artifici, l'any passat encara vam trobar alguna resta de plàstic. Esperem que es vagi reduint i que utilitzin cartró o altres materials més sostenibles. No es tracta de limitar les tradicions, però hem de ser conscients dels impactes que els focs d'artifici provoquen sobre les espècies marines i els ecosistemes. Aquest és un cas puntual a l'any, però també hem de veure la resta d'efectes perjudicials que les nostres activitats humanes provoquen al medi ambient de forma continuada. ■

Les mostres es guarden en un pot. Foto: A. Montaña

Els plàstics es mesuren. Foto: A. Montaña

També es recullen plàstics arran de mar. Foto: A. Montaña